

K sedmdesátinám prof. Jaroslava Pošváře

Životní osudy Jaroslava Pošváře jsou úzce spojeny s osudy brněnské právnické fakulty: s jejím vznikem (1919) a rychlým rozkvětem, s jejím úpadkem a zrušením (1950) a posléze s jejím obnovením (1969) a novým budováním.

Když byla r. 1919 zřízena v Brně právnická fakulta jako první fakulta Masarykovy university, byl tehdy devatináctiletý J. Pošvář (narozený 1. října 1900 v Brně) mezi jejími prvními posluchači. Brzy po promoci (1924) - jako správní úředník - počal vědecky pracovat v oboru správního práva a práva akciových společností, jemuž věnoval rozsáhlou monografii (Akciová společnost, 1933). Spisem Nástin správního práva trestního (1936) se habilitoval pro obor správního práva a správní vědy na právnické fakultě v Brně a r. 1945 byl na ní jmenován řádným profesorem. Po zrušení fakulty působil od r. 1952 v brněnské pobočce Slovenského ústavu ČSAV a r. 1961 odešel do důchodu. Po obnovení fakulty vrátil se na jaře 1969 na své staré působiště jako řádný profesor správní vědy a správního práva a vedoucí katedry tohoto oboru. V této funkci působil do 1. března 1970, kdy odešel do důchodu.

Osudy brněnské právnické fakulty určily v převážné míře také směr vědeckého zaměření jubilantova. V jeho dosavadní téměř půlstoleté vědecké činnosti lze rozlišit dvě období: v prvním (do r. 1950) se Pošvář věnoval převážně platnému právu (správnímu, ústavnímu, obchodnímu atd.) a teorii státu a práva, ve druhém (do r. 1969) - historiografii se zvláštním zaměřením k dějinám práva.

První období vědecké činnosti Pošvářovy, které přineslo velmi bohatou žeň literární (půldruhé desítky spisů: monografií, syntéz, učebnic a přes 60 studií a pojednání) bylo nedávno zhodnoceno v jubilejním sborníku Universitas Brunensis (1969) v kapitole o brněnské právní škole. Je přirozené, že převážnou část toho díla potkal osud společný všem vědeckým pracím, které se zabývají pozitivním právem moderní doby: s rychlým přebudováváním tohoto práva zastarávají i výsledky jeho vědeckého výzkumu. Ze spisů autorových, zabývajících se teorií státu a práva, zůstalo však stále ještě hodně živého.

Čtenářům Právněhistorických studií je J. Pošvář znám především jako právní historik. I když se už dříve příležitostně zabýval právními dějinami, stal se soustavným právním historikem teprve po zrušení brněnské právnické fakulty, kdy se na dvě desetiletí téměř úplně odmlčel jako teoretik platného práva. V této době (1950-1969) se věnoval

převážně dějinám práva horního, mincovního, viničního a stavebního, a to s velkou pílí a nemalým úspěchem: svědčí o tom na 200 odborných prací, vytištěných v l. 1950-1970. Pro systematický postup Pošvářův v těchto historických oborech je příznačné, že vyšel z dějin práva domácího a postupně rozšiřoval svůj zájem na sousední oblasti slovanské, zejména polské, ruské, polabské a jihoslovanské.

Tak tomu bylo především v oboru dějin horního práva. Od kritických poznámek k hornímu právu jihlavskému (Num. listy 1950) a kutnohorskému (Čas. matice mor. 1950) a od přehledu vývoje horního regálu v českých zemích (Num. čas. 1951) přešel k dějinám těžby kovů a horní organizace ve Slezsku (Slez. sbor. 1955). Po jeho pojednáních o počátcích jihlavského hornictví (Vlastiv. sborník Vysočiny I, 1956) a hornictví a mincovnictví v Havl. Brodě (tamtéž III, 1959) následovaly dvě průkopnické studie Pošvářovy ze širších oblastí slovanských: K počátkům hornictví u západních Slovanů (Slov. hist. studie II, 1957) a k otázce původu hornictví a horního práva v Srbsku a Bosně (Slov. hist. studie III, 1960). K nedožitým narozeninám akademika N. Radojčiče publikoval Poznámky k Radojčičově edici horního zákona despoty Štěpána Lazaroviče (Slavia 1967) s důmyslným pokusem o odhalení nových recepčních cest horního práva.

Nejinak postupoval Pošvář ve svém bádání v dějinách mincovnictví. Osvojiv si důkladné vědomosti o moravských a slezských mincovnách ve 13. stol. (Slez. sbor. 1953) počal se obírat dějinami mincovnictví v zemích polských (Renovatio monetae v Polsku, Num. listy 1953). Po studiích o mincovním regálu v říši velkomoravské (Num. listy 1956) a ve Slezsku za třicetileté války (Slez. sbor. 1956) následovalo pojednání o počátcích mince u polabských a pobaltských Slovanů (Vznik a poč. Slovanů II, 1958). Znovu se vrátil Pošvář k českým zemím článkem K dějinám zkoušení mince na Moravě (Právněhist. studie V, 1959) a dalšími studiemi o mincovním regálu v českých zemích (Num. zprávy 1960), o mincovních právech odvozených (tamtéž 1961) a konečně soustavným zpracováním tohoto problému ve spise Měna v českých zemích (Opava 1962).

Zásadní význam pro další výzkumy v oblasti mincovnictví a měny měla Pošvářova studie Die byzantinische Währung und das Grossmährische Reich (Byzantinoslavica 1965), v níž rozvinul na mezinárodním vědeckém fóru svou tezi o směnných relacích mezi měnovými jednotkami byzantskými a středoevropskými v 9. stol. Pošvářův zájem se tehdy obrací k problematice předmincovních platidel u Slovanů, což vede autora ke spolupráci s archeology a prehistoriky. O tom svědčí jeho studie Platební prostředky ve Velkomoravské říši (Sbor. I. num. symposia, Brno 1966) a pojednání Předmincovní platidla u Slovanů, zvláště v říši Velkomorav-

ské (I międzynarodowy kongres archeologii słowiańskiej, sv.VI, Warszawa 1968). Svou výzkumnou činnost na tomto poli uzavřel autor syntetickou statí Měnové poměry na Moravě do r. 1750 (Čas. mor. musea 1968) a dvěma rozsáhlými monografiemi: Die Währung in den Ländern der Böhmischen Krone (Graz 1970) a Moravské mincovny (Brno 1970).

Významný je též Pošvářův přínos k dějinám práva viničného (horenského). I zde vyšel autor z moravského práva viničných hor (Čas. matice mor. 1956), v němž nalézal též byzantské prvky (Byzantinoslavica, 1956). Další výzkum vedl autora ke studiu ustanovení o víně a vinicích ve statutech dalmatských měst (Slov. hist. studie III, 1960). Brněnskému viničnému právu věnoval Pošvář pojednání v Právněhistorických studiích (1963). Podrobně prozkoumal zvláště viničné řády na Mikulovsku (Ročenka okres. archivu v Mikulově 1965) a na Břeclavsku ("Jižní Morava", Mikulov 1966) a populárněvědecky pojednal o původu viničných právních zvyklostí na jižní Moravě (Slovácko 1966).

Do historiografie práva stavebního zapsal se Pošvář zejména pojednáním K dějinám městského práva stavebního v Čechách a Moravě do počátku 19. stol. (Právněhist. studie II, 1956) a v mezinárodním vědeckém světě studií Bauvorschriften des byzantinischen Rechts (Byzantinoslavica 1959). Velká řada jeho větších i menších statí příležitostných dokresluje vědecký profil J. Pošváře jako pilného a úspěšného badatele historického a zvláště právněhistorického.

Dnes stojí jubilant na prahu dalšího období své plodné vědecké činnosti, ve znamení návratu k dějinám práva a ke své oblíbené numismatice. Svědčí o tom jeho dva shora citované spisy, vydané r.1970. Jako by onen proslulý "mezník", za jaký se tradičně pokládá sedmdesátka, pro něho neexistoval!

Jeho přátelé mu přejí hodně úspěchů v další vědecké práci a pevné zdraví do dalších let.

Hynek Bulín

Profesor Štefan Luby - 60 ročný

Profesor Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave Štefan Luby narodil sa 5. januára 1910 v Liptovskom Hrádku. Právo študoval v Bratislave, ale už ako študent absolvoval niekoľko semestrov štúdií v Paríži. Po promócií r. 1934 dostal štipendium v Lipsku, kde bol žiakom prof. Sibera. Odtiaľ odišiel študovať do Viedne. V zimnom semestri 1936/37 bol zase v Paríži, u prof. Lévy-Ullmanna a potom v Zürichu u prof. Eggera. Roku 1940 stal sa riadnym profesorom občian-